DOMSTOLENS DOM
AF 31. MARTS 1977 [1]

Walter Bozzone
mod Office de Sécurité sociale d'outre-mer
(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Tribunal du Travail, Bruxelles)

Sag 87/76

Sammendrag

1. Social sikring af vandrende arbejdstagere — lovgivning i en medlemsstat i den i artikel 1, litra j) i forordning nr. 1408/71 forudsatte betydning — begreb

2. Vandrende arbejdstageres sociale sikring — rettigheder erhvervet i medfør af en medlemsstats lovgivning — den berettigede — beskæftigelse udelukkende udøvet på et territorium uden for moderlandet — bopælsbestemmelse — ophævelse — anvendelse

(Forordning nr. 1408/71, artikel 10, stk. 1)

1. Udtrykket lovgivning i artikel 1, litra j) i forordning nr. 1408/71 omfatter alle typer af medlemsstaternes ved lov, administrativt eller vedtægtsmæssigt fastsatte foranstaltninger og må fortolkes således, at det omfatter samtlige nationale foranstaltninger på det pågældende sagsområde, ikke alene i moderlandet, men også i områder med særegne forbindelser med disse stater.
2. I mangel af anden udtrykkelig, modstående bestemmelse omfatter ophævelsen af bopælsbestemmelser i artikel 10, stk. 1, første afsnit i forordning nr. 1408/71 det tilfælde, at en person er tilsikret ydelser efter en medlemsstats lovgivning på grund af en beskæftigelse, der udelukkende er udøvet på et område, hvis daværende forbindelse med en medlemsstat var af særegen art, når denne person, der er statsborger i en medlemsstat, bor i en anden medlemsstat end den, som det påhviler at udrede de sociale sikringsydelser som følge af beskæftigelsen på det nævnte område.

I sag 87/76

angående en anmodning, som i medfør af EØF-traktatens artikel 177 er indgivet til Domstolen af Tribunal du Travail, Bruxelles for i den dér verserende retssag mellem

1 — Processprog: Fransk.

WALTER BOZZONE

og

OFFICE DE SECURITÉ SOCIALE D'OUTRE-MER

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende spørgsmålet, om en arbejdstager, der har arbejdet i en tidligere koloni, der nu er en associeret stat, kan betragtes som arbejdstager i den i forordning nr. 1408/71 anførte forstand,

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: præsidenten H. Kutscher, afdelingsformændene A. M. Donner og P. Pescatore, dommerne J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, G. Bosco og A. Touffait,

generaladvokat: F. Capotorti
justitssekretær: A. Van Houtte

følgende

DOM

Sagsfremstilling

Forelæggelseskendelsen og de indlæg, der er afgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

I – De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb

Sagsøger i hovedsagen, Walter Bozzone er italiensk statsborger. Fra 12. juli 1952 til 13. maj 1960 arbejdede han i det daværende Belgisk Congo, nu republikken Zaïre.

I april 1960 rejste han af helbredsmæssige grunde fra Afrika tilbage til Italien. I mellemtiden havde hans arbejdsgiver meddelt ham, at hans arbejdskontrakt var ophævet og havde udbetalt ham en godtgørelse på 3 måneders løn. Den 20. april 1960 indgav Bozzone en begæring til den belgiske Fonds des invalidités (invalidefond) om invaliditetsydelse i henhold til décret colonial af 7. august 1952 om syge- og invalideforsikring for ansatte i kolonierne. Ved afgørelse af 18. august 1960 blev han tildelt denne ydelse indtil den 31. januar 1961. Men ved skrivelse af 29. december 1960 meddelte Fonds des inva-

lidités ham, at da han ikke havde faktisk og sædvanlig bopæl i Belgien, ville ydelsen ikke blive tildelt ud over den 31. januar 1961. Fonds des invalidités henviste her til artikel 2, stk. 2 i décret colonial af 7. august 1952, der bestemmer, at ydelsesmodtageren skal have faktisk og sædvanlig bopæl i Belgien, i Belgisk Congo, i Ruanda-Urundi eller i et land, med hvilket der er indgået gensidighedsaftale, medmindre modtageren af fonden har fået tilladelse til midlertidigt at forlade sin bopæl af helbredsmæssige grunde. Den 7. februar 1967 indgav sagsøgeren gennem en faglig sammenslutning en fornyet anmodning om ydelser under henvisning til anordning (arreté royal) af 16. november 1966, der giver EØF-statsborgere visse af de rettigheder, der omhandles i lov af 17. juli 1963 om den oversøiske sociale sikring. Efter Tribunal du Travail (1.ste instans i arbejds- og socialretlige sager) kunne der ikke tillægges denne ansøgning nogen betydning, idet sagsøgeren udelukkende var omfattet af den sociale sikring for kolonierne, da sagsøgers arbejdsperiode i Congo lå før den 30. juni 1960. Ikke desto mindre tilkendte sagsøgte i novedsagen, Office de Sécurité social d'outre-mer (den kompetente institution for den sociale sikring i oversøiske områder), den 21. marts 1967 sagsøger ydelser i medfør af dekreter om syge- og invalideforsikring for ansatte i Congo og Ruanda-Urundi, først i en begrænset periode fra den 8. februar 1967 til 31. juli 1967, dernæst for yderligere seks måneder ad gangen indtil den 31. december 1973. Den 28. december 1973 meddelte sagsøgte i hovedsagen Bozzone, at ydelserne ville blive inddraget fra 1. januar 1974, idet det ikke længere var muligt at antage, at hans bopæl i Italien havde den af lovgivningen krævede midlertidige karakter, idet han siden 1960 havde boet dér fast. Den 26. februar 1974 anlagde sagsøger sag ved Tribunal du Travail med henblik på at få fastslået, at han havde ret til ydelser ved invaliditet.

Tribunal du Travail de Bruxelles antog, at sagen angik kravet om bopæl i Belgien, i Zaïre, i Ruanda-Urundi eller i en stat, hvormed Belgien har indgået en gensidighedsaftale, og at décret colonial af 7. august 1952 således medførte, at de af dekretet omfattede personer blev diskrimineret på grund af deres bopæl.

Tribunal du Travail de Bruxelles har derfor anmodet De europæiske Fællesskabers Domstol om en afgørelse vedrørende følgende spørgsmål:

1) finder forordning nr. 1408/71, artikel 10, stk. 1, første afsnit om ophævelse af bopælsbestemmelser anvendelse på modtageren af ydelser, som er erhvervet i medfør af beskæftigelse, der udelukkende er udøvet på et associeret territorium, når denne ydelsesmodtager, der er statsborger i en medlemsstat, er bosat i en anden medlemsstat end den, som det påhviler at udrede de sociale sikringsydelser for den beskæftigelse, som er udført på det nævnte associerede territorium; med andre ord, strider artikel 2, stk. 2 i décret colonial af 7. august 1952, som ændret ved dekret af 2. juli 1956 mod forordning nr. 1408/71, for så vidt som bestemmelsen kræver faktisk og sædvanig bopæl i Belgien, i Belgisk Congo, i Ruanda-Urundi eller i en stat, med hvilken der er truffet aftale om gensidighed?
2) Skal en arbejdstager, som har arbejdet på et associeret territorium, og som på daværende tidspunkt var omfattet af en medlemsstats særlige lovgivning for de på dette territorium arbejdende personer — i det foreliggende tilfælde décret colonial af 7. august 1952 — betragtes som en arbejdstager, der ifølge artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 er eller har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater?

Forelæggelseskendelsen er registereret på Domstolens justitskontor den 15. september 1976.

I medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af parterne i hovedsagen, dvs. Bozzone og Office de sécurité sociale d'outre-mer (OSSOM)

samt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Sammenfatning af de skriftlige indlæg for Domstolen

Sagsøger i hovedsagen Walter Bozzone har først gennemgået de faktiske omstændigheder og dernæst anført, at Office de Sécurité sociale d'outre-mer har inddraget hans ydelser efter pres fra den belgiske rigsrevision. Han har dernæst anført, at bopælskravet i en tidligere kolonial lovgivning må vige for arbejdskraftens frie bevægelighed og i særdeleshed for gennemførelsen af traktatens artikel 51. Desuden kan en sådan betingelse kun begrundes med nødvendigheden af at kunne kontrollere ydelsesmodtagerens helbred. Fællesskabslovgivningen må skulle anvendes uanset de økonomiske hensyn, den belgiske lovgiver i 1952 havde for øje, og uanset at det pågældende dekret er udstedt i en kolonial sammenhæng. Efter fællesskabslovgivningen må Bozzone betragtes som vandrende arbejdstager. Han er altså omfattet af artikel 10 i forordning nr. 1408 af 14. juni 1971, der forbyder, at en ydelsesmodtager behandles anderledes som følge af, at han har bopæl i en anden medlemsstat end den, hvori den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende. Da denne institution i nærværende tilfælde er det belgiske Office de sécurité sociale d'outre-mer er det fællesskabsretten, der skal finde anvendelse uden hensyn til, at sagsøger har erhvervet sine rettigheder i Congo.

Endelig er Bozzone »arbejdstager« i den betydning, som Domstolen har tillagt dette ord, dvs. en person, der er omfattet af en social forsikringsordning, selv om vedkommende ikke længere arbejder.

Sagsøger i hovedsagen har foreslået Domstolen, at spørgsmålene fra Tribunal du Travail de Bruxelles besvares således:

»1. Artikel 10, stk. 1, første afsnit i forordning nr. 1408/71 finder anvendelse på sagsøgeren Bozzone uden hensyn til, hvor hans beskæftigelse har fundet sted, og det er godtgjort, at han, der er statsborger i en af EØF's medlemsstater, har bopæl i en anden medlemsstat end den, hvori den institution, som det påhviler at udrede de sociale sikringsydelser, er beliggende.
2. Dekretet af 7. august 1952, som ændret ved dekret af 2. juli 1956, strider mod Rom-traktatens bestemmelser samt mod forordning nr. 1408/71 i det omfang det indeholder krav om sædvanlig og faktisk bopæl i Belgien, i Belgisk Congo, i Ruanda-Urundi eller i en stat, med hvilken der er indgået en aftale om gensidighed.
3. En arbejdstager, der har arbejdet på et associeret territorium og i sin tid været omfattet af en særegen lovgivning, udstedt af en af medlemsstaterne for dette territorium, skal betragtes som en arbejdstager, der er omfattet af en af medlemsstaternes lovgivning i den i artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 anførte forstand.«

Sagsøgte i hovedsagen, Office de sécurité sociale d'outre-mer har først beskrevet de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for retssagen, og har dernæst gennemgået parternes anbringender for Tribunal du Travail såvel som den af denne ret trufne afgørelse, og sagsøgte i hovedsagen har heraf udledet formålet med de stillede spørgsmål: det drejer sig om, hvorvidt en situation som i nærværende sag er omfattet af forordning nr. 1408/71, eller hvis dette ikke er tilfældet, da af traktatens artikel 135 og de overenskomster, der forudsættes dér. I øvrigt må der skaffes klarhed over, om den sociale lovgivning, der gælder for de tidligere belgiske oversøiske områder (outre-mer) skal betragtes som »lovgivningen i en eller flere medlemsstater« i den i artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 anførte forstand.

Ved besvarelsen af spørgsmålet, om forordning nr. 1408/71 kan finde anvendelse på dem af medlemsstaternes arbejdstagere, der har haft deres beskæftigelse i et oversøisk land eller territorium har sagsøgte i hovedsagen henvist til tre af Domstolens domme (Nonnenmacher 92/63; Ciechelski 1/67; De Moor 2/67), der har defineret formålet med traktatens artikel 48-51 og således også gennemførelsesreglernes formål og omfang. Disse bestemmelsers formål er at fremme arbejdskraftens frie bevægelighed mellem medlemsstaterne men ikke i oversøiske lande eller territorier. Kriteriet for anvendelsen af Fællesskabets regler om vandrende arbejdstageres sociale siktring er nemlig ikke udelukkende stastborgerskabet, men det er endvidere nødvendigt, at den virksomhedsudøvelse, i forhold til hvilken traktaten ønsker at fremme arbejdskraftens frie bevægelighed, er udøvet »inden for Fællesskabet«, således som det fremgår af overskriften til forordning nr. 1408/71.

Det første spørgsmål skal derfor besvares således, at artikel 10, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 ikke finder anvendelse på den berettigede efter ydelser, der er erhvervet i medfør af en beskæftigelse, der udelukkende er udført på et associeret territorium, heller ikke selv om denne ydelsesmodtager er statsborger i en medlemsstat og har bopæl i en anden stat end den, som det påhviler at udrede de sociale sikringsydelser, der skyldes beskæftigelsen på det nævnte associerede territorium. Derfor er artikel 2, stk. 2 i décret colonial af 7. august 1952, som ændret ved dekret af 2. juli 1956 ikke i strid med forordning nr. 1408/71 i det omfang det indeholder krav om sædvanlig og faktisk bopæl i Belgien, i Belgisk Congo, i Ruanda-Urundi eller i en stat, som der er indgået en aftale om gensidighed med.

Hvad angår udtrykket »lovgivningen i en eller flere medlemsstater« i artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 har sagsøgte i hovedsagen anført, at den i sagen gældende lovgivning er »et kolonialt dekret, udstedt af den belgiske konge, koloniens ordinære lovgiver«, der er en del af intern ret i Zaïre, medmindre det er blevet formelt ophævet den 1. juli 1960 af Zaïres myndigheder.

Den belgiske lovgiver har begrænset sig til at garantere disse ydelser, der hidrører fra en lovgivning, der er blevet udenlandsk, men ellers er forblevet uændret. Det er herefter et spørgsmål, om det koloniale dekret af 7. august 1952 kan betegnes som »lovgivningen i en eller flere medlemsstater«, hvoraf en arbejdstager »har været omfattet«. Traktatens opbygning, hvorved der flere gange sondres mellem »medlemsstaterne« og »de oversøiske lande og territorier« (artikel 3, litra k), 131, 136, 227) gør det rimeligt at slutte, at når forordning nr. 1408/71 taler om »lovgivningen i en eller flere medlemsstater« forstås der herved lovgivningen i disse konkrete medlemsstater i modsætning til den lovgivning, der er gældende i et land eller et territorium, der har en særegen forbindelse til denne medlemsstat. Den garanti, som en medlemsstat tilbyder, skaber ikke i sig selv ret til ydelser, og en lov om denne garanti kan ikke betragtes som en lovgivning hvoraf arbejdstagere er eller har været omfattet.

Det fremgår derhos af reglerne om arbejdskraftens frie bevægelighed mellem medlemsstaterne, i særdeleshed af artikel 51, at det ikke er muligt at give forordning nr. 1408/71 et videre anvendelsesområde end dens hjemmelsbestemmelse.

Det andet spørgsmål bør følgelig besvares således:

»en arbejdstager, som har arbejdet på et associeret territorium, og på dagældende tidspunkt var underkastet en af medlemsstaternes særlige lovgivning for dette territorium for de personer, som arbejdede dér, kan ikke betragtes som en arbejdstager, der er eller har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater i

den i artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 forudsatte betydning.«

EF's Kommission har indledningsvis henvist til affattelsen af de stillede spørgsmål og har herved foreslået, at deres rækkefølge ændres, idet det første spørgsmål ikke kan besvares, før det andet er løst. I øvrigt bør det første spørgsmål henvise til samtlige de fællesskabsregler, der eventuelt kan finde anvendelse og ikke blot til forordning nr. 1408/71. Kommissionen har derfor foreslået, at spørgsmålene stilles således:

»1. Skal en arbejdstager, som har arbejdet på et associeret territorium, og som på daværende tidspunkt var omfattet af en medlemsstats særlige lovgivning for de på dette territorium arbejdende personer — i det foreliggende tilfælde décret colonial af 7. august 1952 — betragtes som en arbejdstager, der ifølge artikel 2, skt. 1 i forordning nr. 1408/71 er eller har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater?

2. Finder fællesskabsretten, herunder artikel 10, stk. 1, første afsnit i forordning nr. 1408/71 om ophævelse af bopælsbestemmelser anvendelse på modtageren af sådanne ydelser, som er erhvervet i medfør af en beskæftigelse, der udelukkende er udøvet på et associeret territorium, når denne ydelsesmodtager, der er statsborger i en medlemsstat, er bosat i en anden medlemsstat end den, som det påhviler at udrede de sociale sikringsydelser for den beskæftigelse, der er udført på det nævnte associerede territorium; med andre ord, om artikel 2, stk. 2 i décret colonial af 7. august 1952, som ændret ved dekret af 2. juli 1956 strider mod fællesskabsretten, herunder forordning nr. 1408/71, for så vidt som bestemmelsen kræver faktisk og sædvanlig bopæl i Belgien, i Belgisk Congo, i Ruanda-Urundi eller i en stat, med hvilken der er truffet en aftale om gensidighed?«

Til besvarelse af den første del af det således omformulerede spørgsmål har Kommissionen anført, at dekretet af 7. august 1952 er en del af den belgiske koloniale lovgivning, der blev anvendt i Congo indtil 30. juni 1960, dvs. til et tidspunkt efter, at sagsøger i hovedsagen har forladt dette territorium. Da dekretet senere med tilbagevirkende gyldighed var blevet ophævet i Zaïre havde den belgiske garantilov af 16. juni 1960 sikret ordningens fortsatte anvendelse, således som det fremgår af denne lovs artikel 9 og 7. Disse bestemmelser, der ubestrideligt finder anvendelse på sagsøger, kan betragtes som en lovgivning i en af medlemsstaterne i medfør af den i artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 omhandlede personkreds og udtrykket lovgivning i artikel 1, litra j) i samme forordning. Artikel 4, der fastsætter forordningens saglige anvendelsesområde, opregner en række foranstaltninger, hvoriblandt ydelser ved invaliditet udtrykkeligt nævnes. Den meget brede definition af de ordninger, som forordningen omfatter, vil uden videre kunne dække et kolonialt dekret, der kan ligestilles med almindelig belgisk lovgivning, eller i hvert fald er inkorporeret heri ved garantiloven af 16. juni 1960. Hvad angår anbringendet om, at traktatens artikel 51 alene finder anvendelse på de tilfælde, der er omfattet af dem af medlemsstaternes retsregler, der gælder på Fællesskabets område og på områder, der udtrykkeligt ligestilles hermed, så må det understreges, at disse anbringender i høj grad kan anfægtes. Dette skyldes især følgende:

— det forhold, at de i traktatens artikel 35 forudsete overenskomster aldrig er blevet indgået, kan ikke bevirke, at garantier på nationalt eller fællesskabsmæssigt plan er uden virkning;

— en forudsætningsvis stillet, restriktiv betingelse, der begrænser anvendelsesområdet for fællesskabsretlige bestemmelser må være klart formuleret for at kunne finde anvendelse; anvendelsesområdet for forordning 1408/71 er imidlertid defineret ved personelle og saglige kriterier (artikel 2 og 4) og udtrykket territorium, dvs. område, defineres ikke i artikel 1 men fremtræder

kun som et underordnet led i præcis definerede tilfælde (artikel 2, stk. 1; artikel 3, stk. 1).

I Domstolens retspraksis (Merluzzi 80/71) er det blevet anerkendt, at Fællesskabets retsregler finder anvendelse på invandrere, der har været omfattet af en anden medlemsstats lovgivning for en tidligere koloni. Stedet, hvor eventuelle rettigheder til ydelser er erhvervet, betyder ikke, at den lovgivning, i medfør af hvilken denne erhvervelse er sket, forandrer sin karakter af »national lovgivning«. Svaret på det første spørgsmål bør altså være bekræftende.

Heraf følger efter Kommissionens opfattelse, at anden del af spørgsmålet, således som det er blevet omformuleret, ligeledes må besvares bekræftende. Det er tilstrækkeligt at henholde sig til den klare affattelse af artikel 10, stk. 1 forordning nr. 1408/71, når det først er antaget, at denne forordning finder anvendelse. Men selv om Domstolen skulle besvare det første spørgsmål benægtende, vil det andet spørgsmål stadig være at besvare bekræftende som følge af selve traktaten, idet dennes artikel 48-51 er til hinder for, at der indføres eller opretholdes bopælskrav som betingelse for betaling af ydelser, der er erhvervet i medfør af en beskæftigelse.

Som konklusion på samtlige de i dens indlæg fremførte betragtninger har Kommissionen foreslået følgende besvarelse af de stillede spørgsmål:

»1. Artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at den omfatter arbejdstagere, der har været omfattet af en medlemsstats lovgivning, herunder en lovgivning, der har været gældende for et associeret territorium og de dér beskæftigede personer.

2. Artikel 10, stk. 1, første afsnit i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at den finder anvendelse på rettigheder, der er erhvervet i medfør af en medlemsstats lovgivning, herunder en lovgivning for et associeret territorium og de dér beskæftigede personer«.

III — Den mundtlige forhandling

Det offentlige retsmøde fandt sted den 8. februar 1977.

Bozzone, repræsenteret af advokaterne Raymond Schueler og Robert Versteegh, Bruxelles, har udviklet de anbringender, der er gjort gældende under den skriftlige forhandling og har fastholdt, at efter hans opfattelse var det klart belgisk lovgivning, som han var omfattet af, eftersom der er tale om dekretet af 1952 eller loven af 17. juli 1963. Sagsøger anfører, at det netop er bevis herpå, at Tribunal du Travail har kunnet stille spørgsmål til Domstolen. I øvrigt vil den »aftale om gensidighed«, som udkræves af sagsøgte i hovedsagen under alle omstændigheder kunne udgøres af EØF-traktaten selv, der forbinder Italien og Belgien.

Office de Sécurité sociale d'outre-mer, repræsenteret af advokat, professor Michel Waelbroeck, Bruxelles, har fastholdt, at fællesskabsbestemmelsernes geografiske gyldighedsområde ikke kan fastsættes skønsmæssigt uden hensyn til reglernes formulering. Dommen i sagen Merluzzi vedrørte et andet sagsforhold, hvor en klar tekst kunne finde anvendelse. Sagsøgte i hovedsagen har endelig anført, at fællesskabsretten, der er harmoniseret ud fra de gældende europæiske lovgivninger og lokale forhold, ikke kan udstrækkes til at omfatte tilfælde, der er opstået i oversøiske områder, hvor forskellige, tidligere anvendte og endnu gældende lovgivninger stadig er i kraft.

Kommissionen, repræsenteret af sin juridiske konsulent R. Baeyens som befuldmægtiget, bistået af medlem af den juridiske tjeneste fru D. Sorasio-Alle har særligt understreget, at den nævnte garantilov, i medfør af hvilken det påhviler Office de Sécurité sociale d'outre-mer nu

at yde Bozzone pension, var en belgisk lov, og at sociale ydelser, som det påhviler en institution i en medlemsstat at udrede til en statsborger i Fællesskabet, efter klare retsregler og fast retspraksis ikke må gøres betinget af noget krav om bopæl.

Til besvarelse af spørgsmål fremsat af Domstolen har *Office de Sécurité sociale d'outre-mer* anført:

— 60-70 % af de koloniale institutioners midler er blevet erhvervet af Zaïre og 30-40 % er blevet overført til nye belgiske organer, der blev oprettet for fortsat at administrere de til Belgien overførte midler.

— udtrykket lovgivning i artikel 2 i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes som »den lovgivning, hvoraf arbejdstageren har været omfattet på en modersstats område, særligt europæiske områder, eller måske også den lovgivning, som disse arbejdstagere har været omfattet af på europæiske områder og i det omfang, der er erhvervet ydelser i Fællesskabet«.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 9. marts 1977.

Præmisser

1 Ved kendelse af 6. september 1976, indgået på Domstolens justitskontor den 11. oktober 1976, har Tribunal du Travail de Bruxelles (første instans i arbejds- og socialretlige sager) i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt Domstolen følgende to spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

1. Finder forordning nr. 1408/71, artikel 10, stk. 1, første afsnit om ophævelse af bopælsbestemmelser anvendelse på modtageren af ydelser, som er erhvervet i medfør af beskæftigelse, der udelukkende er udøvet på et associeret territorium, når denne ydelsesmodtager, der er statsborger i en medlemsstat, er bosat i en anden medlemsstat end den, som det påhviler at udrede de sociale sikringsydelser for den beskæftigelse, som er udført på det nævnte associerede territorium; med andre ord, strider artikel 2, stk. 2 i décret colonial af 7. august 1952, som ændret ved dekret af 2. juli 1956, mod forordning nr. 1408/71, for så vidt som bestemmelsen kræver faktisk og sædvanlig bopæl i Belgien, i Belgisk Congo, i Ruanda-Urundi eller i en stat, med hvilken der er truffet aftale om gensidighed?

2. Skal en arbejdstager, som har arbejdet på et associeret territorium og på daværende tidpunkt var omfattet af en medlemsstats særlige lovgivning for de på dette territorium arbejdende personer — i det foreliggende tilfælde décret colonial af 7. august 1952 — betragtes som en arbejdstager, der ifølge artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 er eller har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater?

2 Disse spørgsmål er rejst under en retssag, som en italiensk arbejdstager, der er bosat i Italien, har anlagt mod en belgisk institution for social sikring med påstand om ophævelse af denne institutions afslag på at tildele sagsøger ydelser ved invaliditet på grundlag af forsikringsperioder, som denne har tilbagelagt i det tidligere Belgisk Congo, nu republikken Zaïre;

3 dette afslag blev meddelt under henvisning til, at sådanne ydelser i medfør af det i forelæggelseskendelsen omhandlede koloniale dekret — som sagsøger i hovedsagen har været omfattet af, og hvoraf de for nærværende sag relevante bestemmelser er gentaget i en belgisk lov — kun tildeles personer, der har faktisk og sædvanlig bopæl i Belgien eller i en af de tidligere belgiske kolonier.

4 Forordning nr. 1408/71 af 14. juni 1971 (EFT 1971 (II), s. 366; org. ref. JO L 149, s. 2) finder efter artikel 2, stk. 1 anvendelse på arbejdstagere, som er eller har været omfattet af lovgivningen i en eller flere medlemsstater, og som er statsborgere i en af disse stater.

5 Når henses til denne bestemmelse må det andet af de Domstolen forelagte spørgsmål besvares først, thi hvis ikke sagsøgeren — hvis status som arbejdstager og statsborger i en medlemsstat ikke er bestridt — kan betragtes som en arbejdstager, der er eller har været »omfattet af lovgivningen i en medlemsstat«, vil han i nærværende tilfælde ikke være omfattet af fællesskabsretten, hvilket vil have til følge, at det første spørgsmål bliver uden genstand;

6 der skal derfor først tages stilling til omfanget af udtrykket »lovgivningen i en medlemsstat«.

7 Sagsøgte i hovedsagen har anført, at der ved »lovgivningen i en medlemsstat« bør forstås »den i denne medlemsstat gældende lovgivning i modsætning til den lovgivning, der gælder i et land eller i et territorium, hvis forbindelse med denne medlemsstat er af særegen art«;

8 af denne fortolkning har sagsøgte udledt, at fællesskabsretten kun finder anvendelse på det af en medlemsstats område, der udgøres af moderlandet.

9 Ved fortolkningen af udtrykket »lovgivning« må der henses til artikel 1, litra j) i forordning nr. 1408/71, hvoraf det fremgår, at dette udtryk for enhver

medlemsstats vedkommende betyder gældende og fremtidige love, administrative forskrifter, vedtægtsmæssige bestemmelser og alle andre gennemførelsesregler vedrørende de sociale sikringsgrene eller sikringsordninger, der omhandles i artikel 4, stk. 1 og 2, hvilken artikel fastlægger forordningens saglige anvendelsesområde, herunder sådanne ydelser ved invaliditet, der er genstand for sagsøgers krav;

10 denne meget vide definition omfatter alle typer af medlemsstaternes ved lov, administrativt eller vedtægtsmæssigt fastsatte foranstaltninger og må fortolkes således, at den omfatter samtlige nationale foranstaltninger på det her omhandlede sagsområde;

11 det er ud fra denne betragtningsmåde, at det skal undersøges, om de foranstaltninger, der er beskrevet af den nationale ret, er omfattet af udtrykket »lovgivningen (i en medlemsstat)« i den betydning, der forudsættes i forordningens artikel 1, litra j) og artikel 2, stk. 1.

12 Det fremgår af sagens akter, at sagsøger i hovedsagen først var omfattet af décret colonial af 7. august 1952 om syge- og invalideforsikring for ansatte i kolonierne, og at han i medfør af dette dekret blev tildelt en invalidepension;

13 denne forsikringsordning og de herunder erhvervede ydelser er blevet garanteret og bekræftet af en belgisk lov af 16. juni 1960, der tilsikrer, at ordningen i henhold til nævnte dekret af 7. august 1952 fortsat finder anvendelse;

14 denne lov er i øvrigt ikke begrænset til at være en tilsikring af de under dekretets ordning erhvervede ydelser, da dekretets ordning gennem senere ændringer er blevet udvidet, således at loven nu hjemler supplerende ydelser (artikel 5 a)), navnlig således, at ydelserne reguleres efter leveomkostningerne i Belgien i medfør af de dér gældende regler (artikel 11 in fine);

15 under disse omstændigheder udgør samtlige de nævnte regler en »national lovgivning« i den i artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 forudsatte betydning;

16 endelig findes der i forordningens bilag ingen særlige gennemførelsesbestemmelser for lovgivninger af den her omhandlede type.

17 Det fremgår af samtlige disse betragtninger, at det andet spørgsmål fra Tribunal du Travail de Bruxelles skal besvares på den måde, at artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at denne artikel finder anvendelse på arbejdstagere, der er eller har været omfattet af den ved dekretet af 7. august 1952 indførte forsikringsordning, der fortsat gælder i medfør af den belgiske lov af 16. juni 1960.

18 Hvad angår det første spørsmål er det tilstrækkeligt at fastslå, at det i artikel 10, stk. 1, første afsnit bestemmes, at »... ydelser ved invaliditet ..., hvortil der er erhvervet ret efter lovgivningen i en eller flere medlemsstater, kan, medmindre andet er bestemt i denne forordning, ikke nedsættes, ændres, stilles i bero, inddrages eller beslaglægges som følge af, at den berettigede er bosat i en anden medlemsstat end den, hvori den insitution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende«;

19 forordningen indeholder ingen bestemmelse, der fra denne artikel undtager forhold som de i nærværende sag omhandlede;

20 dette spørgsmål må således besvares bekræftende;

21 det første spørgsmål fra Tribunal du Travail de Bruxelles skal derfor besvares således, at i mangel af anden udtrykkelig, modstående bestemmelse omfatter ophævelsen af bopælsbestemmelser i artikel 10, stk. 1, første afsnit i forordning nr. 1408/71 det tilfælde at en person er tilsikret ydelser efter en medlemsstats lovgivning på grund af en beskæftigelse, der udelukkende er udøvet på et område, hvis daværende forbindelse med en medlemsstat var af særegen art, når denne person, der er statsborger i en medlemsstat, bor i en anden medlemsstat end den, som det påhviler at udrede de sociale sikringsydelser som følge af beskæftigelsen på det nævnte område.

Vedrørende sagsomkostningerne

22 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, der har indgivet indlæg til Domstolen, kan ikke godtgøres;

23 da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for Tribunal du Travail de Bruxelles, tilkommer det denne ret at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser,

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der ved kendelse af 6. september 1976 er forelagt den af Tribunal du Travail de Bruxelles, for ret:

1. **Artikel 2, stk. 1 i forordning nr. 1408/71 skal fortolkes således, at den omfatter arbejdstagere, der er eller har været omfattet af den ved dekret af 7. august 1952 indførte forsikringsordning, der fortsat gælder i medfør af den belgiske lov af 16. juni 1960.**

2. **I mangel af anden udtrykkelig, modstående bestemmelse omfatter ophævelsen af bopælsbestemmelser i artikel 10, stk. 1, første afsnit i forordning nr. 1408/71 det tilfælde, at en person er tilsikret ydelser efter en medlemsstats lovgivning på grund af en beskæftigelse, der udelukkende er udøvet på et område, hvis daværende forbindelse med en medlemsstat var af særegen art, når denne person, der er statsborger i en medlemsstat, bor i en anden medlemsstat end den, som det påhviler at udrede de sociale sikringsydelser som følge af beskæftigelsen på det nævnte område.**

Kutscher Donner Pescatore Mertens de Wilmars Sørensen

Mackenzie Stuart O'Keeffe Bosco Touffait

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 31. marts 1977.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident